

בן נכר וגוי באכילת הפסח

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו: (שמות יב, מג מה) תושב ושכיר לא יאכל בו:

לאכול או להאכיל

כתב הרמב"ם (ספר המצוות ל"ת קכו) היא שהזהירנו **מהאכיל** הפסח לגר תושב, והוא אמרו יתעלה תושב ושכיר לא יאכל בו: ובמצות ל"ת קכח כתב היא שהזהירנו **מהאכיל** הפסח לישראל שנשתמד, והוא אמרו יתעלה (שם) כל בן נכר לא יאכל בו ופרשו התרגום לקבלה כל בר ישראל דישתמד. ולשון מכילתא (דרשב"י) כל בן נכר זה ישראל משומד שעבד עבודה זרה. מבואר בדבריו שהאיסור הוא על המאכל, ולא על האוכל. וכ"כ הרמב"ם במשנה תורה (קרבן פסח ט, ז) וז"ל המאכיל כזית מן הפסח בין מפסח שני למומר לע"ז, או לגר תושב או לשכיר, הרי זה עובר בלא תעשה ואינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות, ובן נכר האמור בתורה זה העובד אל נכר, ואין מאכילין ממנו לנכרי אפילו גר תושב או שכיר שנאמר תושב ושכיר לא יאכל בו.

וכדבריו כתב גם בספר החינוך (מצוה יג) וז"ל שלא נאכיל מן הפסח לישראל משומד, שנאמר (שמות יב, מג) כל בן נכר לא יאכל בו, ובא הפירוש עליו בן ישראל שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, וכן תרגם אונקלוס. משרשי מצוה זו, מה שכתוב בשחיטתו לזכר ניסי מצרים, ועל כן ראוי שלא יאכל בו משומד אחר שאנו עושין אותו לאות ולזכרון שבאנו באותו הזמן לחסות תחת כנפי השכינה ונכנסנו בברית התורה והאמונה, אין ראוי שנאכיל ממנו למי שהוא הפך מזה שיצא מן הכלל וכפר באמונה. ועל כיוצא בזה נאמר בתלמוד לפעמים סברא הוא, כלומר ואין צריך ראייה אחרת. ועובר עליה והאכיל ממנו לבן נכר, עובר על לאו, ואין בו מלקות לפי שאין בו מעשה. וכ"כ לענין גוי במצוה יד וז"ל שלא להאכיל מבשר הפסח לגר ולתושב, שנאמר (שמות יב, מה) תושב ושכיר לא יאכל בו. והתושב הוא אדם מן האומות שקיבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה ואוכל נבילות. ושכיר הוא גר שמל ולא טבל, שכן פירשו חכמים זכרונם לברכה. משרשי מצוה זו, מה שכתבנו באחרות לזכור יציאת מצרים. ובעבור שקרבן זה לזכר חירותנו ובואנו בברית נאמנה עם השם יתברך, ראוי שלא יהנו בו רק אותם שהשלימו באמונה, והם ישראלים גמורים, ולא אלו שעדיין לא באו בברית שלם עמנו. וענין הרחקה הערל מאכילתו גם כן מזה השורש.

ועי' בכס"מ (שם) שאע"ג דלא כתיב אלא כל בן נכר לא יאכל בו תושב ושכיר לא יאכל, משמע לרבינו דלאו לדידהו מזהיר, דעכו"ם לא חיישי למאי דמזהיר קרא, אלא לישראל מזהיר שלא יאכילום, וקרי ביה לא יאכיל, ומ"מ כיון דלא כתיב בהדיא לא תאכילום אין לוקין עליו.

אמנם המבי"ט סובר שגם הרמב"ם מודה שיש איסור על האוכל ג"כ, וז"ל (הל' קרבן פסח שם) להאכיל מן הפסח בין מפסח ראשון בין מפסח שני מומר לעבודה זרה דכתי' כל בן נכר לא יאכל בו ומתרגמינן כל בר ישראל דישתמד לא ייכול, ביה ובמכילתא כל בן נכר זה ישראל

מומר לעבודה זרה ואיקרי בן נכר שנתנכרו מעשיו לאביו ואינו לוקה. נראה דסבר הרב ז"ל דלאו זה למאכיל ולהכי אינו לוקה, אבל מומר גופיה לוקה אם אכל כזית מן הפסח כיון שהיה מומר בשעת עשייתו אף על פי שחזר בתשובה בלילה, כדדרשינן בו מומרת פוסלת אבל אוכל במצה ומרור דחייב לאכול מצה ומרור אם עשה תשובה.

שיטת הסמ"ג

אבל שיטת הסמ"ג (לאוין סימן שנג) שהאיסור הוא על האוכל שלא יאכל משומד בפסח שנאמר (שמות יב, מג) כל בן נכר לא יאכל בו, ומפרש בפרק הערל (יבמות עא, א) שכן נכר הוא משומד שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (ע"פ יראים סי' סא) ספר מצוות גדול לאוין סימן שנד [הזהירה בפרשת בא] שלא יאכל תושב ושכיר בפסח שנאמר (שמות יב, מה) תושב ושכיר לא יאכל בו, ותניא במכילתיה תושב זה גר תושב [ו]שכיר זה הגוי, ואומר שם ר' יצחק למה נאמרו והלא כתיב כל ערל לא יאכל בו (שם מח) וכל בן נכר (שם מג) לא יאכל בו אלא שאם הוא ערבי מהול או גבעוני מהול, שאינו ערל וגם שומר שבע מצות שקבלו עליהם בני נח שאינו בן נכר, יכול יאכל בו תלמוד לומר תושב ושכיר לא יאכל בו (ע"פ יראים סי' נט וע"ש בתעפ"ר), לפי עניין זה אין פירושו כתושב ושכיר האמור בתרומה:

לפני עור

הצל"ח (פסחים עג, א) מחדש שזה שכתב הרמב"ם שהמאכיל כזית מן הפסח לבן נכר עובר בל"ת ואינו חייב מלקות רק מכות מרדות, שהל"ת שכתב הרמב"ם היינו לפני עיור לא תתן מכשול כמו המושיט אבר מן החי לבני נח, אבל גוף האזהרה של כל בן נכר לא יאכל את הבן נכר מזהיר, ובן נכר היינו אינו יהודי או ישראל מומר. והא דלא חשבינן גבי שבע מצות כל בן נכר לא יאכל בו, היינו מפני שאינה רק פעם אחת בשנה בשעת הפסח ובזמן שפסח נהג. ודבריו לכאורה תמוהים, שא"כ הרמב"ם במנין המצוות לא הזכיר עיקר הלאו אלא איסור ששייך לכל איסורי התורה, ולא שייך מיוחד לאיסור זה.

גר שמל ולא טבל

הזכרנו דברי החינוך שפירוש של "שכיר" הוא גר שמל ולא טבל. מקור החינוך הוא גמ' ביבמות (עא, א) ועי' בחידושי הרשב"א (שם) שכתב וז"ל אלא לאתויי גר שמל ולא טבל וקסבר אינו גר עד שימול ויטבול. קשיא לי א"כ היינו גוי ואע"פ שמל הרי הוא כערל דהו"ל כערבי מהול, וליתא דשאני הכא דמילתו לשם יהדות, ואע"פ שלא נגמר גירותו מ"מ כבר התחיל ונכנס קצת בדת יהודית, שאינו צריך אלא טבילה.

סתם יינם

ועל דרך זה חידש הרדב"ז (ח"ג סימן תעט) שגר שמל וחלה ושהה ימים ולא טבל, ונגע ביין לא נאסר היין, ואפילו למ"ד גר תושב אוסר את היין, אבל גר שמל ולא טבל עדיף, שכבר קיבל עליו מצוות, עי"ש. אבל לענין להצטרף לכל דבר שבקדושה, ולענין אי חיישינן לקידושו, הדבר ברור שאינו כישאל לשום דבר, דקיי"ל מל ולא טבל כאלו לא מל. אלא

שיצא מכלל עכו"ם, שמצוה להחיותו, ואין מגעו ביין טמא, ולכלל ישראל לא בא עד שיטבול, ודברים ברורים הם.

וכ"כ התוס' (ע"ז סד, ב) שהיה מעשה בגר שמל ולא טבל טבילה כראוי ועמד בבית ישראל ימים רבים ונגע ביינו, והתירו רבינו יצחק בשתיה כפירושו דגר תושב מגעו מותר בשתיה, כל שכן זה שמל וקבל עליו מצות.

ועל פי זה יש לדון בענין קיום שבת של גר שמל ולא טבל שדנו בזה הפוסקים משום מעשה שהיה כדלהלן.

גר שמל ולא טבל כאילו לא מל

[מעשה שהיה כך היה בשנת תר"ח היה גר בירושלים שמל ולא הספיק לטבול עד שקידש עליו את השבת, וכששמע הרב אשר לעמיל על זה צוה עליו לחלל שבת, שנכרי ששבת חייב מיתה, וגר שמל ולא טבל כאילו לא מל, א"כ הוי גוי גמור. ולמחרת כאשר נשמע הדבר צווחו עליו חכמי ירושלים שלא נשמע כדבר הזה, שאחרי שכבר קבל עליו כל המצות בשעת מילה ונימול ומצפה בכל יום לטבול לכשיתרפא שיהיה מצוה לחלל ש"ק. ואמרו שזוכרים כמה גרים שנימולו פעה"ק ת"ו, ולא נשמע כזאת.

אז שלח ר' לעמעל מכתב לבעל הבנין ציון וסיפר מה שקרה וכולם טענו נגדו והוא השיב להם שאע"פ שמן הראוי היה לו להתייעץ בזה עם חכמי ורבני עיה"ק טרם נעשה המעשה, אמנם מחמת כי כבר היה אחר תפלת המנחה לעת ערב, ובין כך יצא ש"ק, והיה פשוט לו שאין כאן איסור כלל, ומכש"כ דלית ביה דררא איסור דאורייתא, ובדרבנן עבדינן עובדא ואח"כ שואלין, וכש"כ שאין כאן איסור לא דאורייתא לא דרבנן, אלא אדרבה יש מצוה בחילול השבת, והטעם כיון דקיי"ל דאינו גר עד שימול ויטבול, וקיי"ל (סנהדרין נח, ב) דגוי ששבת חייב מיתה דכתיב יום ולילה לא ישבותו, א"כ במאי נפקע ממנו מצות יום ולילה לא ישבותו שנצטוו עליו.

נכנס לברית ע"י המילה

הבנין ציון השיב לו שאע"פ שמן הסברא הוא צודק, אבל בדק בבתי דין והמנהג הוא שגר שמל ולא טבל ששומר שבת. ומסביר הבנין ציון שאחרי שנכנס לברית ע"י המילה, כבר נבדל משאר ב"נ, ולכן אין עליו איסור לשמור שבת.

במרה נצטוו על השבת אע"פ שלא טבלו עדיין

עוד כתב דבשבת (פז, ב) אמרינן דעל שבת נצטוו ישראל במרה, וכן מוכח מהכתובים שכבר קיימו ישראל שבת קודם שבאו להר סיני, שהרי הספור של המן שעליו נאמר עד אנה מאנתם היה קודם סיני, וכיון דטבילה לא היה עד סיני ע"כ קיימו ישראל שבת כשמלו ולא טבלו, אף שב"נ מוזהר על יום ולילה לא ישבותו, וע"כ צ"ל או שגזיה"כ היה שלענין שבת יצאו מכלל ב"נ, ונילף משם כמו דהוי גמרינן גם לענין פסח אי ליכא מיעוט, או כאשר כתבנו שע"י שנכנסו לברית מילה נכנסו ג"כ לברית שבת, ועכ"פ איכא למילף מישראל קודם מ"ת שגר שמל ולא טבל מותר לקיים שבת.

דבריו מחודשים שאפילו אם נאמר שנצטוו על השבת, אין להוכיח מכאן לכל גר שמל ולא טבל, שהם נצטוו אבל מאן ימר שבגלל שמלו ולא טבלו. שוב ראיתי בשם שו"ת חלקת יואב (מהד"ת סי' ח) שהשיג על הבנין ציון, דאטו נאמר שמשום דבמצרים נצטוו על הפסח אע"פ שלא טבלו, שגם לדורות גר שמל ולא טבל חייב בקרבן פסח. וזה קושיא עצומה.

למה קטלוהו לההוא ארמאה

נחזור למחלוקת רמב"ם וסמ"ג האם האיסור על הגוי האוכל או על היהודי המאכיל, והנה המנ"ח רצה להביא ראיה להסמ"ג מההיא דאיתא בפסחים (ג, ב) בההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים, אמר כתיב כל בן נכר לא יאכל בו כל ערל לא יאכל בו ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי, אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי קא ספו לך מאליה, אמר ליה לא, כי סלקת להתם אימא להו ספו לי מאליה, כי סליק אמר להו מאליה ספו לי אמרו ליה אליה לגבוה סלקא, אמרו ליה מאן אמר לך הכי אמר להו רבי יהודה בן בתירא, אמרו מאי האי דקמן בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא וקטלוהו, שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא שלם לך רבי יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים. וק' אמאי קטלוהו אם אינו מוזהר ע"ז, אבל לדעת הסמ"ג דהוא עצמו מוזהר ע"ז ואזהרתן לב"נ זו היא מיתתן ע"כ קטלוהו.

גזל

ותי' הגרא"ו בקובץ שעורים (פסחים אות ו) (וכן תי' אאמו"ר כשהצעתי לפניו הקושיא) שהיה חייב מיתה משום איסור גזילה, דמינויו על הפסח היה ע"י טעות ואכל את שאינו שלו.

ועל דרך זה כתב ג"כ המנ"ח (מצוה יד) וז"ל עוד נלפע"ד לדעת רש"י קידושין וב"ק דקדשים קלים אחרי שחיטה אפ"י חלק הבעלים גם כן משלחן גבוה קזכו לאכילה, אבל לקדש בו את האשה אינו שלו, אם כן עכו"ם האוכל קדשים קלים שלמים או פסח עובר ג"כ על גזל כי ב"נ מצווה על גזל, מה לי גזל הדיוט או גזל גבוה. אך לישראל זכה להו רחמנא לאכול אבל למאן דלא זכה רחמנא הוי גזל גבוה, א"כ עכו"ם שאכל קדשים קלים כיון דממון גבוה הוא ה"ל גזל והם מוזהרים על הגזל וחייב מיתה על הגזל אפ"י פחות מש"פ.

נאמנות ע"א במעות הקדש

אף דפשיט"ל להמנ"ח ששייך גזל מהקב"ה, בספר שב שמעתתא (שמעתתא ו פרק ד) מבואר לא כך. עי"ש שדן בגדר נאמנות של ע"א היכא דהוי בידו, וכתב להקשות לפי מש"כ דגבי ממון לא מהני בידו אלא בתורת מגו ממש, ואפילו היכא דהיה בידו לא מהני בממון רק בתורת מגו ולמפרע לא אמרינן מגו, א"כ הא דאמרו (יבמות פח, א) שע"א נאמן לענין הקדש דאי קדושת דמים משום דבידו לפדותו והא כיון דבידו אינו משום מגו, כמ"ש הרא"ש פרק הנזקין דאטו בשופטני עסקינן, וה"נ שמא אינו רוצה להוציא ממון על פדיון, א"כ למה נאמן "מה לי ממון הדיוט מה לי ממון שמים", והיכי נאמן לאפקועי ממוןא דהקדש, ותי' הש"ש דנהי דבמעיד להוציא ממון מרשות הדיוט לרשות גבוה נחשב להוצאת ממון ואין עד אחד נאמן בו, אבל להיפוך להעיד מרשות גבוה לרשות הדיוט לא איכפת לן בהקדש משום תורת ממון שבו אלא משום תורת איסור שיש בו, לכן אמרינן ביה עד אחד נאמן באיסורין אפילו היכא שהיה בידו.

וכן הוכיח מדברי תוס' (מעילה כא, ב) בהא דתנן פרוטה של הקדש שנפל לכיס מלא מעות והוציא אחת דמעל מספיקא, והקשו תוס' דליבטל ברובא, ומאי קושיא הא קיי"ל ממונא לא בטיל כדאיתא

בביצה (לח, ב), אלא ע"כ צ"ל דבנכסי גבוה לעולם אין דנין בו תורת ממון רק תורת איסור. ובספר אתון דאורייתא (כלל ג אות יז) ג"כ הביא ראה שאין גדר מעילה משום ליתא דגזל, שהרי שנינו בפסחים (עג, א) שהשוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודה זרה חייב עליה שלש חטאות, והתיקון הוא שמוציאו מידי אבר מן החי, ופרש"י לבני נח, ואם איתא שגדר איסור מעילה הוא גזל א"כ מאי תיקן הרי מיירי בהקדש וב"נ מצווין על גזילה ונהרגו עליו, אלא ע"כ שאין מעילה אלא מטעם חילול הקדושה ובזה אין איסור לב"נ.

ובהוספה בסוף הסימן מביא עוד ראה מאחיו מסוגיא דמקדש בחלקו שאינה מקודשת משום דמשלחן גבוה קזכי, הרי לן דחלק כהנים אפילו לאחר זכייה עדיין שייך לגבוה, ואם איתא למה אין כאן מעילה, אלא ע"כ שמעילה לא קשור לבעלות הקדש אלא לקדושה, ואחרי הזריקה שהותר לכהנים לאכול שוב לא קדוש כ"כ וליכא אסור מעילה, דלא קרינן ביה "קדשי השם" כמש"כ רש"י (פסחים עח, א) וז"ל דבקדשי קדשים זריקתן משוי בבשרן שעת היתר לכהנים, ותו לא קדשי ה' מיקרו, ונפקו מידי מעילה.

לפני עור בגוי

הפרמ"ג בספר גינת ורדים (כלל מג) מסופק האם ב"נ מצווה על לפני עור, ועי"ש שנוטה לומר שב"נ כן מחויב, ולכן כתב שאסור להכשיל גוי אפילו אם היה יכול להשיג האיסור מגוי אחר, לפי המשל"מ (פ"ד מהל' מלוה ולוה) שהא דאמרינן שליכא לפני עור ב"תרי עברא דנהרא" זה רק היכא שהיה יכול להשיג האיסור בעצמו, אבל היכא שלא היה יכול להשיג האיסור אלא ע"י שיהודי אחר יעבר על לפני עור שפיר עובר הראשון, א"כ ה"ה אם גוי היה צריך לעבור.

וכתב הפרד"י (בפרשתינו) שלדבריו ניחא למה הרגו את הארמאה שהוא הכשיל היהודים באיסור להאכיל לגוי קרבן פסח, ואזהרתן זו היא מיתתן. ומוסיף הפרד"י שתי' זה דלא כשיטת האמונת שמואל שהיכא שהמכשיל אינו מצווה על האיסור לא שייך לפני עור, דכאן הרי הגוי אינו מצווה רק שמכשיל היהודי. אבל כתב שכבר מבואר בתוס' (ב"מ י, ב) דלא כהאמונת שמואל, שכתבושישראל שמקדש אשה גרושה לכהן עובר משום לפני עור אע"פ שהוא אינו מצווה על לקיחת גרושה, ואכמ"ל.

אבל כבר תמהו על הפרמ"ג שדבריו נסתרים מתוס' מפורש במסכת עבודה זרה (טו, ב) שכתבו להדיא שאין ב"נ מצווה על לפני עור. יעו"ש שדן על ההיא דאמרינן התם שאסור למכור כלי זיין לישראל שחשוד שימכור לגוי, והק' בתוס' מאי שנא מלפני דלפני דלעיל (יד, א) דשרי, ות' דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אם העובד כוכבים ימכור לחבירו, אבל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יבא שום ישראל לדי תקלה על ידינו.

שיעור האיסור

עוד דן המנ"ח נ"מ בין הרמב"ם והחינוך להסמ"ג לענין שיעור האיסור, שלפי הרמב"ם צריך כזית כמו בכל איסורים שהישראל הוא שמוזהר, וכ"ה ברמב"ם להדיא כאן המאכיל כזית, אבל לדעת הסמ"ג דהאוכל מצווה, א"כ הרי נכרי מצווה אף על כל שהוא, דשיעורין לישראל נאמרו ולא לב"נ כמבואר ברמב"ם (מלכים פ"ט).

עוד נ"מ היכא שנתערב חתיכת פסח ברוב בשר חולין דמה"ת חד בתרי בטל, אז לפי הרמב"ם אין מוזהר המאכיל דבטל ברוב, אמנם לדעת הסמ"ג שהב"נ הוא זה שמוזהר, ולב"נ אפשר דלא מהני ביטול, כמו שדן הפרמ"ג (יו"ד סי' ס"ב) וז"ל עוד נסתפקתי באבר מן החי שנתבטל ברוב שחוטות לדין מן התורה שריא ומדרבנן משום בריה אסור, ואי נחתך האבר או בשר מהחי אף מדרבנן בטל הוא, מהו ליתן לב"נ מי נימא ליכא מידי כו', או נימא לישראל נפיק ביטול האיסורין מאחרי רבים האמור בסנהדרין משא"כ לב"נ, ולא שייך מי איכא מידי דגוף הדבר לתרווייהו נאסר.

מוסיף המנ"ח דלפמש"כ דעכו"ם מוזהר בכל גוונא שלא לאכול פסח לדברי רש"י דהוי ממון גבוה וה"ל גזל, א"כ אסור לאכול אפילו על ידי ביטול, אף אם נאמר דגם לב"נ מהני ביטול מ"מ כאן אינו בטל דממון בעלים לא בטל.

למה אינו מוזהר בעצמו

אבל על עיקר דברי הרמב"ם תמה המנ"ח (מצוה יג) דאמאי לא נימא שהעובד ע"ז עצמו מוזהר, ומש"כ הכס"מ שאינו ציית מ"מ מוזהר הוא על כל התורה, ואיך יאמר הרמב"ם דבר חדש שלא נמצא באיזה מקום ואין דרכו בכך, ויש נ"מ לדינא לאחר שעשה תשובה אם אכל מן הפסח בהתראה לוקין על לאו זה ככל הלאוין שעבר אפילו בעשה תשובה, כי כל החייבים בב"ד של מטה לא מהני תשובה. הן אמת גבי ב"נ צ"ל כן דהתורה לישראל נאמרה ולא לעכו"ם, חוץ מהמנויים בסנהדרין שבע מצות, אבל ישראל העובד ע"ז הוא בעצמו מוזהר ומנלן דהמאכיל מוזהר ע"ז. (וצ"ע מ"ש איסור זה משאר איסורי ב"נ).

וכתב דאפשר לומר דהוא ג"כ מוזהר ולוקין אם עבר בעדים והתראה כמו שמלקין אותו על איזה עבירה שעבר ולמה יגרע עבירה זו, אך הרמב"ם לא ביאר זה ואפ"ל שהוא פשוט דאם אחר מוזהר שלא להאכילו כ"ש הוא עצמו כיון דבר אזהרה הוא. אך קשה דהחינוך והרמב"ם כתבו דאין לוקין, משמע שאין בלאו הזה מלקות כלל, והוא עצמו למה לא ילקה. והרמב"ם פ"ט מסנהדרין לא מנה לאו זה בכלל הלוקין.

למה אינו לוקה

בזה שכתב הרמב"ם שאינו לוקה וביאר הכס"מ משום שאינו מפורש, העיר המנ"ח בשם ס' מגלת ספר (לחכם ספרדי על הסמ"ג) ממש"כ הרמב"ם (פ"ו מה' כלאים) שהמלביש חבירו כלאים לוקין המלביש, דקרינן ביה "לא תלביש", חזינן אף דאינו מפורש בהדיא אלא מדרשא לוקין. ובהלכות אבל (פ"ג) פסק הרמב"ם דהמטמא לכהן ג"כ לוקה.

פחות מכשיעור

הנה לשון הרמב"ם כאן הוא ש"המאכיל כזית מפסח לב"נ עובר בל"ת", וקשה הרי חצי שיעור אסור מה"ת, ועי"ש במנ"ח שאולי לפי שיטת קצת האחרונים (ח"צ סי' פ"ו ודג"מ תמב) דדוקא איסורי אכילה אסור ח"ש מה"ת אבל איסורים דלאו אכילה נינהו מותר ח"ש, א"כ ה"נ. וכן המאכיל הקטנים אין ח"ש אסור מה"ת דלגבי המאכיל הוי זה כמו שאר איסורים, דדוקא גבי אוכל שייך לומר דאחשביה, אבל לגבי המאכיל הוי זה כאיסור אחר בלא אכילה.

וצ"ע שהח"צ דן שם לענין בל יראה ובל ימצא, וכתב דאף דבכל האסורין פחות מכשיעור נמי אסור מה"ת היינו דוקא בעושה מעשה שמחשיבו לאותו פחות מחצי שיעור, אבל בחמץ פחות מכזית שאינו עושה מעשה אלא מניחו בביתו ואינו מבערו, כיון שאינו עושה דבר שמראה בו שמחשיבו לא אמרינן ביה חזי לאיצטרופי, א"כ כאן הרי עושה מעשה "המחשיבו" שהרי מאכילו לאחר, א"כ אפילו לפי סברת הח"צ כאן שפיר אסור מה"ת.